

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht nr. 9 - 1977

(Tijdvak van 1-9-1977 t/m 30-9-1977)

I N H O U D

Nr. 1354.235

	Blz.
Rote Armee Fraktion in Nederland	1
Zuidmolukkers	6
Het Japanse Rode Leger	9
De CPN in actie	12
Het pro-Russisch Communisme in Nederland	15
Het pro-Chinese Communisme in Nederland	17
De nieuwe Sowjetgrondwet: een globale beschouwing	19

ROTE ARMEE FRAKTION IN NEDERLAND

Naar aanleiding van de schietpartijen in 's-Gravenhage en Utrecht, waarbij een politiemann werd gedood en enkele politiemannen werden gewond volgt hieronder in het kort een chronologisch overzicht van het gebeuren.

's-GRAVENHAGE

Op 10 september j.l. huurde een Duitse vrouw bij een garage te 's-Gravenhage een Ford-Granada. Zij overlegde daarbij een Duits rijbewijs t.n.v. Ursula DI

Het gedrag van de vrouw wekte enige argwaan, waarna de politie werd geïnformeerd. Bij navraag in Duitsland bleek het adres niet te bestaan.

Op 13 september verlengde zij telefonisch de huurperiode, waarbij zij het Parkhotel te 's-Gravenhage als adres opgaf.

Op 19 september vervoegde de vrouw zich bij de garage en vroeg wederom verlenging van de huurperiode. De politie werd op de hoogte gesteld en een patrouille ging ter plaatse kijken.

Bij het zien van de politieauto sloeg een buiten de garage staande man alarm. De vrouw vluchtte maar werd gegrepen. In een daarna volgend handgemeen schoot de eerder genoemde man met een pistool Colt commander : 45 een politiemann neer. Schutter en vrouw wisten te ontkomen.

UTRECHT

Op 3 september j.l. huurde een zich noemende Astrid WI in Utrecht een Ford-Taunus waarbij zij zoals later bleek een vervalst Duits rijbewijs.

overlegde. Op 16 september bracht zij deze auto terug en huurde wederom een Ford-Taunus bij hetzelfde bedrijf.

Op 22 september plm. 18.00 uur vervoegde zich de eerder genoemde vrouw en een man bij het Utrechtse verhuurbedrijf. Toen de in het kantoor

geposteerde politiemensen hen arresteren wilden, ontstond een vuurgevecht. Hierbij werd een politieman gedood en een andere zwaar gewond. De man Knut Detlev FOLKERTS, geboren 1-1-1952 te Singen/Hohentwiel (Duitsland), een bekend lid van de Rote Armee Fraktion werd aangehouden. Hij was in het bezit van een handgranaat, een gordel met patronen en het gebruikte vuurwapen Detective Special Colt revolver, kal.38 CTG en valse identiteitspapieren. De vrouw wist te ontsnappen.

POLITIE ONDERZOEK

Uit een ingesteld onderzoek is het volgende gebleken: Vlak voor het tijdstip van de schietpartij in 's-Gravenhage blijkt een Duits sprekende man een tas in een naburig café te hebben afgegeven met de mededeling dat hij deze na een halfuur weer op zou halen. De tas bevatte o.a. een bandrecorder met spoelen, een memopocket en microfoon. Vingersporen, gevonden op een geluidsband zijn identiek aan die van Sigrid ST.

In 's-Gravenhage werd aan de hand van een "compositiefoto", een koerierster van de RAF die een brief met eisen in de zaak SCHLEYER heeft overgebracht, door personeel van de garage herkend als "Ursula DI. ", de vrouw die de Ford-Granada huurde.

De in de Ford-Granada (garage 's-Gravenhage) gevonden vingersporen zijn positief geïdentificeerd als die van Brigitte MOI

Zij is reeds lange tijd lid van de RAF.

Tenslotte werd na handschriftvergelijking van huurverdrag en hotelmelding te 's-Gravenhage Angelika SP. geïdentificeerd.

BEDOELINGEN

De bedoelingen van FOLKERTS en MOI c.s. zijn nog niet duidelijk. Men houdt rekening met de mogelijkheid dat zij in Nederland bij de voorbereiding c.q. uitvoering van een actie zijn gestoord. Het onder-

zoek in Nederland spitst zich toe op de volgende vragen:

- is er verband tussen de in Utrecht gehuurde auto en de ontvoering van H.M. SCHLEYER;
- hebben FOLKERTS c.s. steun gehad van Duitse en/of Nederlandse ondersteuningsgroepen.

RELATIES TUSSEN DUITSE EN NEDERLANDSE GROEPEN

Vastgesteld moet worden dat van een directe relatie tussen FOLKERTS c.s. enerzijds en steungroepen van de RAF met hun verbindingen in Nederland anderzijds niet is gebleken. Dit betekent een bevestiging van de hypothese dat "commando's" als die waartoe FOLKERTS c.s. behoren

hun operaties uitvoeren zonder steun van derden. Deze RAF-commando's stellen er een eer in, volledig "self supporting" te zijn, deels uit overwegingen van prestige, deels ook vanuit een grote beveiligingszin.

Toen in Nederland na de arrestatie van de Rode Jeugd-leden Van HO en FL deze organisatie formeel werd opgeheven, werd een organisatie Rode Hulp in het leven geroepen naar het voorbeeld van de Westduitse Rote Hilfe. Bij de oprichting hiervan speelden advocaten c.q. juristen (Van der ME , BA) een belangrijke rol. Doel van Rode Hulp was het verlenen van steun aan "politieke gevangenen", waarbij vormen van samenwerking ontstonden met het Komitee Anti Duitse Terreur en het Medisch-Juridisch Komitee Politieke Gevangenen. Vooral na de arrestatie van het Nederl. RAF-lid Ronald AU wegens verboden wapenbezit en het vervalsen van papieren, kwam in de sfeer van de advocaten (mr BA verdedigde AU) de Duits-Nederlandse coöperatie op gang. Het lot van de gevangen zittende leden van BAADER-MEINHOF-groep en Rote Armee Fraktion werd ook voor de genoemde Nederlandse groepen het aangrijpingspunt voor manifestaties, brochures, verklaringen etc., waarin men het optreden van de Duitse overheid in de meest scherpe beoordelingen veroordeelde en men zich impliciet en expliciet met de doelstellingen van de terroristen solidariseerde.

Tekenend is in dit verband de wraakactie van Rode Hulp, in mei 1976, na de dood van Ulrike MEINHOF. Op Duitse firma's in Amsterdam werden (overigens mislukte) bomaanslagen gepleegd.

In de zomer van 1976 nam de - na de terugkeer uit detentie van Van HO -geradicaliseerde Rode Hulp deel aan een PFLP-trainingskamp in Aden. Motor in deze ontwikkeling was het echtpaar EE . Toen na de arrestatie van Lidwina JA in Tel Aviv (bij de uitvoering van een verkenningsopdracht voor het PFLP) Rode Hulp zich had opgeheven, nam een nieuwe organisatie Rood Verzetsfront de relaties met de Duitse steungroepen over. De kern van het RVF bestaat uit een klein aantal intimi van het al genoemde echtpaar EE .

VOORLOPIGE CONCLUSIE

De toegenomen frequentie van de hierboven genoemde Duits-Nederlandse relaties betekent in elk geval een intensivering van de solidariteitsbeweging met de gevangen zittende RAF-leden. Recente openbare vergaderingen in ons land

duiden hier al op. Daarnaast laten publicaties van het Rood Verzetsfront niets aan duidelijkheid te wensen over ten aanzien van de sympathie voor en de solidariteit met de Duitse terroristen.

ZUIDMOLUKKERS

PROCESVOERING TE ASSEN

Van 6 t/m 9 september 1977 vond te Assen het proces plaats tegen de Zuidmolukse treinkapers en schoolbezitters van mei/juni 1977.

Op 23 september werden de vonnissen uitgesproken; tegen de drie treinkapers werd 6 tot 8 jaar geëist, tegen de vier schoolbezitters 7 tot 9 jaar.

Tijdens het proces is het in Assen bijzonder onrustig geweest. Provocatieve gedragingen van merendeels jeugdige Zuidmolukkers tijdens het begin van het proces, escaleerden in de vroege morgen van donderdag 8 september. Met behulp van molotov-cocktails werden twee scholen en een Rode Kruisgebouw in brand gestoken, winkelruiten werden ingegooid en er werd vanuit de Zuidmolukse wijk op Politie en Brandweer gevuld. Deze gewelddadige activiteiten hadden tot gevolg, dat in de nacht van donderdag op vrijdag 8/9 september een inval werd gedaan in de Zuidmolukse stichting "PATTIMURA". Het resultaat van deze actie was echter gering. Omdat op grond van waargenomen schoten uit de wijk vaststond, dat zich in de wijk wapens bevonden, werd op zaterdag 10 september 1977 overgegaan tot een massale wapenzoekactie in de Zuidmolukse wijken van Assen en Bovensmilde.

Resultaat van deze zoekacties was een redelijke hoeveelheid vuurwapens alsmede een flink aantal slag- stoot- en steekwapens. Voorts werd een gedetailleerd plan aangetroffen van een actie gericht tegen de Indonesische ambassade te Den Haag.

Reacties uit Zuidmolukse kringen, zowel van de Zuidmolukse leiding als van de Zuidmolukse inwoners van Assen en Bovensmilde waren tweeledig. Enerzijds was men van mening, dat de wapenzoekacties gerechtvaardigd waren, anderzijds vond men, dat de wijze waarop een en ander was uitgevoerd buiten alle proporties was geweest; te groot machtsvertoon, onnodige vernielingen etc.

De ongeregelheden in het Noorden zijn niet overgeslagen naar andere Zuidmolukse woonwijken in Nederland, afgezien van Krimpen a/d IJssel, waar, kort na het proces in Assen, een professioneel vervaardigde bom geworpen werd naar de Marinierskapel die in Krimpen a/d IJssel een concert gaf.

N.B.: Zou de bom zijn ontploft, dan zou dat stellig de nodige menselijke levens hebben gekost.

PERIODE NA HET PROCES

Na de procesvoering en de zoekacties in Assen en Bovensmilde is het tot heden (medio) oktober betrekkelijk rustig geweest. Niet denkbeeldig is, dat na enkele maanden van zeer turbulente ontwikkelingen de Zuidmolukkers enigszins "vermoeid" zijn geraakt. De SPP, de eenheidsorganisatie die streeft naar samenbundeling van alle Zuidmolukse jongerengroeperingen lijkt na een zeer actieve aanlooperperiode enigermate aan activiteiten in te moeten boeten.

Het Zuidmolukse Bevrijdingsfront onder leiding van S. PO schijnt, onder invloed van meer gematigde elementen in Assen en Bovensmilde aanhang te hebben verloren.

S. PO heeft echter nog steeds een vrij harde kern om zich heen,

S. PO, die vanaf de terreuracties van mei/juni 1977 in het Noorden verblijft, heeft zijn domicilie in Assen. Gesteld kan worden dat van zijn aanwezigheid aldaar een permanent gevaar kan uitgaan.

BUITENLANDSE ACTIVITEITEN

Van 19 september tot 7 oktober 1977 heeft ir. MANUSAMA de Verenigde Staten bezocht alwaar hij in contact wilde treden met een Amerikaanse senator.

Naar bekend werd is ir. MANUSAMA er echter niet in geslaagd in Amerika politieke contacten te leggen. Niet uitgesloten wordt geacht, dat de verwachtingen die hij daaromtrent bij een aantal Zuidmolukse jongeren in het Noorden heeft gewekt, op grond van de negatieve resultaten wederom voor frustraties zullen zorgdragen.

*
* *

HET "JAPANESE RED ARMY"

INLEIDING

Nadat het geruime tijd stil was geweest rond het "Japanese Red Army" (JRA), trok deze organisatie weer aller aandacht door eind september een DC-8 van de "Japanese Air Lines" te kapen. Aangezien de mogelijkheid niet uitgesloten kan en mag worden, dat het JRA in de toekomst ook weer in Europa zal opduiken, zal in dit en in het volgende maandoverzicht ingegaan worden op de geschiedenis van de groep (dit maandoverzicht) en de door haar uitgevoerde acties (het volgende maandoverzicht).

VOORGESCHIEDENIS EN ONTSTAAN

De wortels van het JRA ("Nippon Sekigun") moeten gezocht worden in de diverse links-extremistische groeperingen, die in de zestiger jaren in de Japanse studentenwereld ontstonden.

In de loop van 1969 ontstond uit een afsplitsing binnen de trotskistische beweging het Rode Leger ("Sekigun").

Het doel, dat het Rode Leger zich stelde, was de gewelddadige revolutie. In de keuze van deze doelstelling stond het "Rode Leger" niet alleen: het was echter wel de eerste groepering binnen het links-extremistische kamp, die ook daadwerkelijk naar de wapens greep.

Nadat door een aantal politieke acties een aantal aanhangers van het Rode Leger in gevangenschap was geraakt, vluchtte in maart 1970 een negental kaderleden met een door hen gekaapt JAL-toestel naar Noord-Korea (alwaar zij overigens in de gevangenis zouden zijn beland). De Japanse politie-autoriteiten dachten toen dat het Rode Leger door deze ontwikkelingen was uitgeschakeld: dit bleek echter niet het geval te zijn.

In de loop van 1971 ontstond er een toenadering tussen het Rode Leger en de "Nikkyo Kakumi Saha", een pro-Chinese, sterk nationalistisch gerichte organisatie. Eind 1971 besloten deze beide groeperingen hun gewapende groepen samen te voegen onder de naam: het Verenigde Rode Leger (Rengo Sekigun Tohcku).

Dit Verenigde Rode Leger viel echter reeds spoedig in een aantal kleine groepjes uiteen, doordat de politie een uitgebreide opsporingsactie tegen de aanhangers van dit "leger" uitvoerde en de leden elkaar - op grond van onderling wantrouwen - uitmoordden.

Alhoewel het aantal door het JRA ondernomen acties en de precisie waarmee deze acties werden uitgevoerd dat niet doen vermoeden, is het JRA toch slechts een kleine groepering: het aantal actieve leden gaat - voorzover bekend - de 50 niet te boven. Het JRA schijnt overigens in Japan wel over enige honderden sympathisanten te beschikken.

DE IDEOLOGIE

Het JRA baseert haar ideologie op de navolgende principes:

- Gelijkijdige revolutie over de gehele wereld: alle onderdrukte klassen over de gehele wereld moeten onafgebroken strijd voeren om tot de vestiging van het wereldcommunisme te komen.
- Voor alles gewapende insurrectie: Om de situatie rijp te maken voor een revolutie moet er middels militaire acties interne chaos in de imperialistische staten veroorzaakt worden.

*

* *

DE CPN IN ACTIE

In "De Waarheid" van 1 augustus j.l. werd de openbare discussie in de CPN over de verkiezingsuitslag geopend met een bijdrage van CPN-voorzitter H. HOEKSTRA. De volgende dag kwam de heer De GROOT, erelid van het partijbestuur, aan het woord. De heer De GROOT stelde in zijn discussiebijdrage onder meer grote waarde te hechten aan actie. Actie die gericht diende te worden op de belangen van de werklozen en op het mobiliseren van een beweging voor de strijd tegen het oorlogsgevaar.

De heer De GROOT stelde voor de actie voor de werklozen te beginnen met een landelijke meeting en demonstratie in Den Haag op de derde dinsdag in september (opening van de Staten-Generaal). De beweging tegen het oorlogsgevaar diende naar zijn oordeel duidelijk solidair te zijn met de vredespolitiek van de Sowjet-Unie en de socialistische landen, terwijl de CPN bovendien anders dan voorheen in deze beweging openlijk zou moeten optreden en zelf initiatieven nemen.

Het dagelijks bestuur van de CPN plaatste bij de discussiebijdrage van de heer De GROOT een commentaar waarin stelling werd genomen tegen diens ongezouten kritiek op de gehele partijleiding, maar waarin onder meer ook benadrukt werd dat de strijd tegen de werkloosheid zowel als voor nationale onafhankelijkheid en vrede zaken van de eerste orde zijn.

Tijdens een vergadering van het partijbestuur op 12 augustus werd unaniem afstand genomen van de heer De GROOT en werd tevens in afwijking van diens plannen besloten op zaterdag 17 september in Den Haag een massale CPN-manifestatie te houden voor zowel vrede als werk en welzijn. Op 20 augustus volgde de aankondiging dat een campagne gestart zou worden tegen de neutronenbom.

STOP DE NEUTRONENBOM

Op initiatief van de CPN liet een groep van 130 Nederlanders, onder aanvoering van een aantal CPN-bestuurders, in "De Waarheid" van 20 augustus een oproep afdrucken om een brede beweging tegen de neutronenbom op

gang te brengen. De initiatiefgroep kondigde aan dat onder het motto "Stop de Neutronenbom" allerlei activiteiten zouden worden ontplooid en ruime informatie zou worden verschaft over alle internationale en nationale implicaties rond dit vernietigingswapen. Volgens de reeds vele malen beproefde CPN-methode werd opgeroepen de verklaring mede te ondertekenen, worden in "De Waarheid" regelmatig lijsten met namen van nieuwe adherenten gepubliceerd en worden plaatselijk handtekeningenacties, picketlines e.d. gehouden. Deze activiteiten worden landelijk gecoördineerd door het secretariaat van de initiatiefgroep, dat op naam staat van een Amsterdamse CPN-districtsbestuurder.

De CPN speelt met haar actie in op de onder brede lagen van de bevolking levende gevoelens van onbehagen ten aanzien van de neutronenbom en tracht deze te kanaliseren en richting te geven. Zo lukte het de initiatiefgroep tijdens de Vredesweek bekende vertegenwoordigers van verschillende kerken te bewegen hun mede-christenen op te roepen adhesiebetuigingen te zenden aan het voornoemde secretariaat.

Eind september waren ongeveer 20.000 handtekeningen verzameld en naar aanleiding van dit succes besloten de initiatiefnemers de adhesiecampagne snel uit te breiden en om te zetten in een algemene volkspetitie tegen de neutronenbom, gericht tot beide Kamers der Staten-Generaal.

Deze activiteit van de CPN heeft een bijzondere internationale dimensie, omdat de CPN sinds haar verzoening met de CPSU in het voorjaar van 1977 zich weer openlijk ten doel stelt steun te geven aan de buitenlandse politiek van haar "natuurlijke bondgenoot" de Sowjet-Unie. Nadat de CPN zich nog op formele gronden terwille van haar autonome imago had gedistancieerd van een op 8 augustus gedateerde gemeenschappelijke oproep van 28 communistische partijen tegen de neutronenbom, heeft zij zich na de ontknoping van de interne machtsstrijd op 12 augustus gehaast alsnog haar aandeel te nemen in de internationale campagne tegen de omstreden bom. Leek het CPN-initiatief aanvankelijk nog geheel nationaal gericht - in tegenstelling tot hetgeen de heer De GROOT in zijn discussiebijdrage van 2 augustus had voorgesteld - tijdens een openbare partijmeeting op 9 september in Amsterdam werd voor de CPN de internationale oriëntatie

van de campagne duidelijk ingevuld. Voorzitter HOEKSTRA plaatste toen namelijk de plannen van de "agressieve" NATO rond de neutronenbom in het perspectief van het "verscherpt anti-communisme en anti-Sowjetisme" en riep de communisten op zich tegenover dit dreigende gevaar "internationaal te verenigen, welke meningsverschillen er ook zijn".

NATIONALE MANIFESTATIE

In plaats van de door de heer De GROOT voorgestelde werklozemonstratie op de derde dinsdag in september organiseerde het CPN-bestuur een nationale partijmanifestatie op zaterdag 17 september in Den Haag. Deze manifestatie moest vooral aantonen dat de CPN ondanks de verkiezingsnederlaag toch een politieke factor van betekenis is en blijft. Kosten noch moeite werden gespaard zoveel mogelijk partijleden aan dit evenement deel te laten nemen. Uiteindelijk kwamen er ongeveer 5.000 mensen, welk aantal maar net aan de toch al niet te hoge verwachtingen van de organisatoren voldeed.

Tijdens de meeting in het Haagse Congresgebouw, die aan de demonstratieve optocht naar het Binnenhof voorafging, voerde de heer F. ME het woord. Hij somde een aantal activiteiten op waaruit moest blijken dat de bevolking niet tot berusting en inactiviteit te brengen is en voerde aan dat in de eenheid van massa-optreden van alle progressieve krachten het perspectief ligt van een andere regering. Met andere woorden de CPN ziet zichzelf op lange termijn nog steeds als een serieuze regeringspartner.

HET PRO-RUSSISCH COMMUNISME IN NEDERLAND

De interne partijstrijd in de CPN heeft geen stimulerende invloed op een snelle oplossing van de problemen waarvoor de pro-Russische dissidente communisten in Nederland zich geplaagd zien ten gevolge van de normalisering van de betrekkingen tussen de CPN en de CPSU.

Als voorwaarde voor die normalisering had de CPN ondermeer geëist dat de Sowjet-Unie haar steun aan de pro-Russische groeperingen in Nederland zou staken. Daardoor ontstond bij deze groeperingen onzekerheid over hun voortbestaan, niet in het minst bij een aantal leidinggevende figuren, die beseften dat zij als persoon niet acceptabel zijn voor de CPN.

Tot nu toe heeft de Sowjet-Unie de relatie met de pro-Russische groeperingen (nog) niet verbroken, al heeft zij wel de geldkraan zover dichtgedraaid dat verschillende van deze organisaties hun activiteiten tot een minimum moesten beperken. Voorts werd als gebaar naar de CPN de uitgave van het dissidente blad "Communistische Notities" geheel gestopt.

Nu de heer De GROOT zijn invloed in de CPN-leiding naar het schijnt voor goed verloren heeft, lijkt voor een aantal communisten buiten de CPN de deur op een kier gezet voor terugkeer in de partij, omdat hun roeyement destijds doorgaans samenhang met persoonlijke moeilijkheden met de heer De GROOT. Deze ex-CPN-leden, die voornamelijk pro-Russisch georiënteerd zijn, tasten echter in het onzekere of de CPN haar recente trouwbelofte aan de Sowjet-Unie gestand zal doen of uiteindelijk toch voor een meer "Eurocommunistische" opstelling zal kiezen. De kans is trouwens niet uitgesloten dat de heer De GROOT, de motor achter de normalisatie van de betrekkingen tussen de CPN en de CPSU, een afsplitsing van de CPN zal forceren van een orthodox-communistische groepering, waarmee de pro-Russische dissidente communisten zich inhoudelijk veel meer verwant zouden voelen. De al eerder aangehaalde persoonlijke moeilijkheden tussen deze lieden en de heer De GROOT zou een eventueel samengaan echter weer in de weg staan.

Weinig reële mogelijkheden derhalve voor de dissidente communisten om op korte termijn terug te kunnen keren in de CPN. Des te minder omdat

de Russen weinig haast zullen maken met het helpen koppelen van de pro-Russische organisaties aan een CPN, die mogelijk de weg op zal gaan van het "Eurocommunisme". Anderzijds bestaat er momenteel ook bij de CPN weinig behoefte het probleem van de pro-Russische organisaties snel op te lossen. In de eerste plaats heeft de partij de handen vol aan de interne partijstrijd en in de tweede plaats zou de CPN zich wellicht voor dit ogenblik te nadrukkelijk aan Moskou binden door deze organisaties aan zich te trekken.

Een alternatief voor de pro-Russische dissidenten zou de oprichting zijn van een nieuwe orthodox-communistische partij, waarmee zij tevens de heer De GROOT de wind uit de zeilen zouden nemen. De precedënten en de huidige situatie zijn echter niet van dien aard dat Moskou er veel voor zal voelen een dergelijke stap aan te moedigen.

HET PRO-CHINESE COMMUNISME IN NEDERLAND

Tot de pro-Chinese communistische partijen in Nederland wordt doorgaans ook de Socialistische Partij (SP) gerekend, omdat zij oorspronkelijk is voortgekomen uit de pro-Chinese beweging, er een typisch marxistisch-leninistische organisatievorm op na houdt en zich in haar ideologische stellingname nog steeds beroept op het marxisme-leninisme en de filosofische ideeën van MAO Tse-tung. Daartegenover staat dat de SP voorzover bekend geen betrekkingen onderhoudt met de Volksrepubliek China of met buitenlandse pro-Chinese partijen of groeperingen. De SP richt haar activiteit voornamelijk op de nationale sectoren van volksgezondheid, milieu en huisvesting*) zonder daarbij nadrukkelijk haar ideologie uit te dragen. Te oordelen naar haar activiteiten vormt de SP dus vooralsnog bepaald geen bedreiging voor de democratische rechtsorde, maar naar haar marxistisch-leninistische doelstellingen en organisatievorm blijft zij een revolutionaire organisatie, die het geweld uiteindelijk niet schuwt.

De overige pro-Chinese communistische organisaties in Nederland komen wel openlijk voor hun marxistisch-leninistische karakter uit. Het gaat hier om een zevental organisaties, met als belangrijkste de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland - marxistisch-leninistisch (KEN ml). De KEN ml, die nog geen eigenlijke partij is maar dat in 1978 wel wil worden, bestaat voornamelijk uit jonge intellectuelen, die jarenlang getheoretiseerd hebben over het marxisme-leninisme zoals dat "verrijkt" is door het MAO Tse-tung-denken. De KEN ml heeft dit jaar voor het eerst deelgenomen aan de verkiezingen en daarbij een uiterst mager resultaat behaald. Zij werkt overigens gedeeltelijk in de illegaliteit en onderhoudt goede contacten met de Volksrepubliek China en diverse buitenlandse pro-Chinese partijen. De KEN ml heeft een belangrijk aandeel gehad in de oprichting van de Vriendschapsvereniging Nederland-China (VNC). Via de VNC wil de KEN ml het Nederlandse volk kennis laten maken met de rol die

*) Namelijk via haar mantelorganisaties VVIB, Vereniging Voorkomen Is Beter; MAN, Milieu Actiecentrum Nederland; BHW, Bond van Huurders en Woningzoekenden.

de communistische partij in de Chinese samenleving speelt om op die wijze ook de klassenstrijd in Nederland te inspireren.

Een andere pro-Chinese partij is de Marxistisch Leninistische Partij van Nederland (MLPN), die qua ledental nog kleiner is dan de KEN ml. De MLPN onderhoudt evenals de KEN ml goede relaties met de Volksrepubliek China, met enkele pro-Chinese partijen in het buitenland, maar ook nog wel met de Albanese Arbeiders Partij, die zich momenteel tegen de CP-China afzet.

De resterende vijf groepjes van de pro-Chinese gemeenschap in Nederland werken voornamelijk plaatselijk. Hun belangrijkste activiteit bestaat in het uitgeven van een eigen blad. Deze groeperingen zijn de Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten (BNML) met het blad "De Rode Vlag"; de Kommunistische Arbeiders Organisatie (KAO) met het blad "Socialisme en Klassestrijd"; Kommunisten Kring Breda marxistisch-leninistisch (KKB-ml) met het blad "Voorwaarts"; het Aktiekomitee van Revolutionaire Communisten marxistisch-leninistisch (ARC-ml) met het blad "Rood Front" en tenslotte de Groep Marxisten-Leninisten (GML) met het blad "Rode Morgen". Enkele van deze groeperingen voeren al jaren besprekingen, die moeten leiden tot onderlinge samenwerking en uiteindelijk tot de oprichting van een nieuwe marxistisch-leninistische partij.

* * *

DE NIEUWE SOWJETGRONDWET: EEN GLOBALE BESCHOUWING

Op 7 oktober heeft het Sowjetparlement de nieuwe Grondwet aangenomen, waarmee een proces is afgerond dat nog onder CHROESTSJOW - in 1959 - in gang werd gezet en dat tot doel had de uit 1936 stammende STALIN-grondwet te vervangen door een constitutie, waarin de veranderingen binnen de Sowjet-Unie sinds 1936 zouden zijn verwerkt.

Het aan het Sowjetparlement voorgelegde ontwerp was - voorzover op dit moment bekend - een op niet wezenlijke punten geamendeerde versie van de ontwerpconstitutie, zoals die op 24 mei door het CC van de CPSU is aanvaard, op 27 mei door BREZJNEW in zijn kwaliteit van voorzitter van de Grondwetscommissie aan het Presidium van de Opperste Sowjet (d.w.z. van het Sowjetparlement) is voorgelegd en op 4 juni in de Sowjetpers is gepubliceerd.

De bij deze ontwerpgrondwet gevoegde amendementen zijn tussen eind mei en eind september tot stand gekomen tijdens een perfect georganiseerde brede nationale discussie, waaraan alle maatschappelijke organisaties in de Sowjet-Unie hun bijdragen hebben moeten leveren. Volgens mededelingen door BREZJNEW gedaan tijdens de zitting van de Opperste Sowjet op 4 oktober zou deze discussie, waaraan 80% van de Sowjetbevolking heeft deelgenomen, enige honderdduizenden wijzigingsvoorstellen hebben opgeleverd. Uiteindelijk heeft dit ertoe geleid dat er 110 wijzigingen in de oorspronkelijke tekst zijn aangebracht.

Het was vanaf het begin niet aannemelijk dat door amendering de geest van de nieuwe grondwet wezenlijk zou worden gewijzigd. Gelet op wat in het Sowjetsysteem gebruikelijk is, lag acceptering van de grote lijnen van het door BREZJNEW op 27 mei voorgelegde ontwerp voor de hand. Dat was bv. al af te leiden uit een Prawda-commentaar van 29 mei, waarin gesproken werd over de "unanieme goedkeuring waarmee de werkende Sowjetbevolking de beslissingen van het plenum van het CC-CPSU heeft begroet."

HET STREVEN NAAR EEN NIEUWE SOWJETGRONDWET

In 1959 werd door CPSU-secretaris-generaal CHROESTSJOW tijdens het 21^e partijcongres voor het eerst de noodzaak aangegeven om in de Sowjet-

grondwet de grote veranderingen te verwerken, die sinds 1936 in de Sowjet-Unie waren doorgevoerd. Het zou echter drie jaar duren voordat concrete stappen werden gedaan.

In april 1962 werd tijdens een zitting van de Opperste Sowjet op initiatief van CHROESTSJOW en onder diens voorzitterschap een commissie ingesteld met de opdracht een ontwerp te maken voor een nieuwe Sowjet-grondwet. De commissie bestond uit 97 personen. Ruim twee en een half jaar later kwam er een einde aan CHROESTSJOW's bemoeienis met deze kwestie. Na zijn gedwongen aftreden in oktober 1964 werd nl. het voorzitterschap van de Grondwetscommissie overgenomen door de inmiddels tot secretaris-generaal van de CPSU benoemde Leonid BREZJNEW. Onder CHROESTSJOW's voorzitterschap schijnen niet veel activiteiten te zijn ontplooid en zou de commissie op zijn hoogst drie keer bijeen zijn geweest. Veel verder dan tot tamelijk vruchteloze discussies over wat nu wel en wat niet in de grondwet veranderd zou moeten worden, schijnt men daarbij niet gekomen te zijn.

In juni 1966 liet BREZJNEW in een toespraak ter gelegenheid van de parlamentsverkiezingen weten dat de nieuwe grondwet op de 50^e verjaardag van de Oktoberrevolutie (november 1967) gereed zou zijn. Datzelfde werd op 5 december daaropvolgend nog eens in Prawda onderstreept. Later diezelfde maand werd de Grondwetscommissie tijdens een zitting van de Opperste Sowjet met 33 nieuwe leden aangevuld. Dit ter vervanging van overleden of "ontslagen" commissieleden.

Van BREZJNEW's toezegging de nieuwe grondwet in november 1967 gereed te hebben, kwam niets terecht. Integendeel, in die maand verscheen zelfs in het CC-CPSU-tijdschrift Agitator een artikel waarin gesuggerend werd dat vervanging van de bestaande grondwet nog niet noodzakelijk was. Drie jaar later, in november 1970, werd deze suggestie in hetzelfde blad opnieuw gedaan. Blijkbaar was er tot in de hoogste kringen van de partij belangrijk verzet tegen de plannen omtrent een nieuwe constitutie.

Dit betekende niet dat alles van de baan was. Op 21 december 1972 kondigde BREZJNEW tijdens een gezamenlijke bijeenkomst van het CC-CPSU en van de parlementen van zowel de Sowjet-Unie als van de belangrijkste Sowjetrepubliek (de RSFSR) het voornemen aan om ten tijde van het 25^e

CPSU-congres de zaak rond te hebben. Tijdens dit congres (februari 1976) kwam men niet verder dan een aantal door BREZJNEV gemaakte, nogal defensieve uitlatingen over de stand van zaken. Een ontwerpgrondwet kwam echter niet uit de bus.

Tot 24 mei van dit jaar waren er geen ontwikkelingen die erop wezen dat de gang van zaken rond de ontwerpgrondwet zich na het 25^e CPSU-congres in vergelijking met de periode daarvoor had gewijzigd. Er was in ieder geval niets dat wees op een snelle afronding.

Waarschijnlijk is er tot in de laatste fase van de voorbereidingen verzet geweest tegen bepaalde onderdelen van het nieuwe ontwerp. Alleen al de voorgeschiedenis en zeker de "Agitator"-artikelen lijken deze conclusies te kunnen rechtvaardigen. Maar dat niet alleen. De meeste commentatoren zijn van mening dat PO 's verdwijning uit het Politburo (op 24 mei) en zijn aftreden als Sowjetpresident (op 16 juni) te maken had met verzet van zijn kant tegen bepaalde onderdelen van de nieuwe grondwet. Hoe het ook zij, de ontwerpgrondwet kan zeker beschouwd worden als een kroon op BREZJNEV's carrière en als - zoals in de meeste commentaren wordt onderstreept - een nieuwe stap op weg naar een systeem waarin de macht steeds meer in handen wordt gelegd van één persoon.

CAPITA SELECTA UIT DE ONTWERPGRONDWET

Het ontwerp van de nieuwe Sowjetgrondwet wijkt inhoudelijk minder af van de huidige, in 1936 onder STALIN in werking getreden grondwet dan sommigen hadden verwacht. Voorstellen, waarvan bekend is dat ze in de loop van de tijd aan de orde zijn geweest en die bv. betrekking hadden op het recht van iedere Sowjetburger op hoger onderwijs, op meer zelfstandigheid voor het parlement, op een verdeling van de Sowjet-romprepubliek RSFSR in kleinere eenheden, vindt men er niet in terug.

Naar de vorm zijn er meer opvallende verschillen tussen het "BREZJNEV-ontwerp" en de "STALIN-grondwet". Het ontwerp heeft in tegenstelling tot de laatste bv. een preambule, waarin de loftrompet gestoken wordt over de revolutionaire geschiedenis en de verworvenheden van de Sowjet-Unie en het Sowjetvolk en waarvan men zich af kan vragen of zoiets in

een grondwet thuishoort. De "BREZJNEW-constitutie" is voorts overzichtelijker ingedeeld en heeft bv. aparte hoofdstukken over het politieke systeem, de buitenlandse politiek, het economisch systeem, de verdediging van het socialistisch vaderland. In de "STALIN-grondwet" zijn dit soort zaken voor een deel terug te vinden in het hoofdstuk "sociale structuur" en voor de rest over de hele tekst verspreid. Het "BREZJNEW-ontwerp" is ontegenzeggelijk duidelijker, vooral daar waar het gaat om zaken als de leidende rol van de CPSU, de buitenlandse Sowjetpolitiek en de verhouding tussen staat en burger.

De centrale rol van de CPSU

In de "BREZJNEW-grondwet" is de leidende rol van de CPSU veel uitdrukkelijker neergelegd dan tot nu toe gebruikelijk. Alleen het feit dat al artikel 6 daaraan is gewijd, terwijl in de grondwet van 1936 pas in artikel 126 daarnaar wordt verwezen, draagt bij aan deze duidelijkheid. Maar ook de gehanteerde terminologie werkt verhelderend. In artikel 126 wordt de CPSU nog omschreven als "de voorhoede van de werkende klasse in de strijd voor de opbouw van de communistische gemeenschap" en als "de leidende kern van alle organisaties van de werkende bevolking". In de "BREZJNEW-constitutie" is art. 6 veel directer: "De CPSU is de leidende en sturende macht van de Sowjetgemeenschap en de kern van haar politiek systeem, van alle staats- en openbare organisaties". In de tweede helft van hetzelfde artikel wordt bovendien gesteld dat de CP "de algemene lijn bepaalt van de ontwikkeling van de gemeenschap" en de "richtlijnen" geeft voor "het interne en externe beleid van de Sowjet-Unie". Deze centrale rol van de CPSU binnen de Sowjetsamenleving krijgt nog een extra dimensie door de inhoud van artikel 3. Daarin wordt uitdrukkelijk gesteld dat de Sowjetstaat georganiseerd is volgens het principe van het "democratisch centralisme". In de praktijk komt de werking hiervan erop neer dat er meer nadruk ligt op de centralistische component van dit organisatieprincipe dan op de democratische. Formeel moeten gekozen vertegenwoordigers weliswaar verantwoording afleggen aan hun (lager geplaatste) kiezers, maar eenmaal (door hogere organen genomen) beslissingen dienen

loyaal te worden uitgevoerd. Dit organisatieprincipe - dat in de Sowjet-Unie allang wordt toegepast maar waarvan in de geldende grondwet niets is neergelegd - geeft de CPSU door haar leidende rol (artikel 6) niet alleen feitelijk maar nu ook grondwettelijk een zeer centrale positie.

Opvallend is ook dat de CPSU zichzelf niet alleen meer beschouwt als de voorhoede van de werkende klasse (artikel 126 "STALIN-grondwet") maar als de leidende macht binnen de Sowjet-Unie. Dit is vooral interessant tegen de achtergrond van de omschrijving die in artikel 1 van het "BREZJNEW-ontwerp" daarvan gegeven wordt. "De Unie van Socialistische Sowjetrepublieken is een socialistische staat van het hele volk, die de wil en de belangen van de werkende klasse, de boeren en de intelligentsia, van alle naties en nationaliteiten in het land tot uitdrukking brengt." Vooral de zinsnede "socialistische staat van het hele volk" is in deze omschrijving belangrijk, want daarmee wordt tot uitdrukking gebracht dat de Sowjet-Unie de fase van de dictatuur van het proletariaat, waarnaar in de "STALIN-grondwet" nog wel is verwezen (art. 2), achter zich heeft gelaten. Dit betekent niet dat de CPSU zich daarmee schaart achter bv. die Euro-CP-en die de "dictatuur van het proletariaat" afwijzen, maar wel dat de Sowjet-Unie zich nu in een hogere fase bevindt op weg naar de communistische samenleving.

Het externe Sowjetbeleid

In het voorgaande is er op gewezen dat volgens artikel 6 van de "BREZJNEW-ontwerpgrondwet" het buitenlandse, het "externe" beleid van de Sowjet-Unie bepaald wordt door de CPSU.

Deze "BREZJNEW-grondwet" bevat in een apart hoofdstuk - anders dan de "STALIN-constitutie" - een drietal artikelen over deze Sowjet buitenlandse politiek.

Artikel 28 formuleert de algemene doelstelling daarvan: het scheppen van gunstige voorwaarden voor de opbouw van het communisme, het versterken van de positie van het wereldsocialisme, het ondersteunen van de strijd die volkeren voeren voor hun nationale bevrijding en sociale vooruitgang, het voorkomen van agressie-oorlogen en het voortdurend toepassen

van het principe van vreedzame coëxistentie in de relaties met staten met andere sociale systemen.

Het feit dat het principe van vreedzame coëxistentie in dit artikel is genoemd, is niet zonder belang. Het komt er immers op neer dat daardoor de aan de hand hiervan gevoerde politiek wettelijk wordt opgelegd, waardoor BREZJNEW zijn opvolgers lijkt te hebben willen verplichten tot voortzetting van een op zijn instigatie ontwikkeld beleid. Tezelfdertijd bevestigt artikel 28 de reeds eerder van Sowjetzijde geformuleerde opvatting dat vreedzame coëxistentie niet strijdig is met steun aan nationale bevrijdingsbewegingen. Sterker nog, de Sowjet-Unie is nu niet alleen op ideologische gronden maar ook grondwettelijk verplicht tot steunverlening aan dergelijke bewegingen.

De grondwettelijke verplichting tot "het scheppen van gunstige voorwaarden voor de opbouw van het socialisme" en de verplichting tot "versterking van het socialistisch wereldsysteem" tenslotte geven daarbij duidelijk een algemener raamwerk voor de Sowjet buitenlandse politiek. Criterium is en blijft het voordeel voor de Sowjet-Unie.

Het tweede artikel in het hoofdstuk over de buitenlandse politiek geeft een opsomming van de algemene principes waarop deze politiek gebaseerd moet zijn: afwijzing van het gebruik van geweld of dreiging daarmee, erkenning van het principe van soevereine gelijkheid, onschendbaarheid van grenzen, territoriale integriteit, vreedzame oplossing van conflicten, niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden, respect voor de rechten van de mens e.d. Deze principes komen vrijwel woordelijk ook voor in de CVSE-slotakte, die in 1975 in Helsinki door vertegenwoordigers uit Oost en West werd ondertekend. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Sowjet-commentatoren op grond van deze overeenkomst erop hebben gewezen dat de Sowjet-Unie de eerste staat is die deze principes in haar grondwet heeft opgenomen. Aangenomen mag worden dat aan dit feit nog door de Sowjet-Unie de nodige aandacht zal worden geschonken tijdens de "Helsinki-toetsingsconferentie" in Belgrado, die op 4 oktober is gestart.

Artikel 30 van de "BREZJNEW-constitutie" geeft de regels waaraan de Sowjet-Unie zich gebonden acht als lid van het "socialistische wereldsysteem".

teem". De Sowjet-Unie zal "de vriendschap tot, de samenwerking met en kameraadschappelijke wederzijdse bijstand aan de socialistische landen op basis van het socialistisch internationalisme" ontwikkelen en versterken. Bovendien zal zij zich actief inzetten voor economische integratie en voor internationale socialistische arbeidsverdeling.

Door deze formuleringen wordt niet alleen grondwettelijk vastgelegd wat de Sowjet-Unie in de praktijk reeds langer nastreeft (nauwere samenwerking en integratie binnen het Sowjetblok), maar wordt mogelijk ook een verdergaande intentie aangegeven. Het gebruik van de term "socialistisch wereldsysteem" omvat nl. meer landen dan die welke strikt genomen tot het Sowjetblok behoren. Wat Europa betreft hoeft in dit verband maar gedacht te worden aan een land als Joegoslavië, want ook Joegoslavië wordt in de Sowjet-Unie ondanks alle verschillen nog altijd gezien als een "socialistisch land". Het zal dan ook geen verbazing wekken dat juist op dit punt het Joegoslavisch persbureau Tanyug op 6 juni zijn bedenkingen uitsprak over de gebruikte terminologie, waaraan ongetwijfeld een relatie met het "socialistisch internationalisme" en de "BREZJNEW-doctrine" (de rechtvaardiging van de WP-inval in Tsjechoslowakije van augustus 1968) niet vreemd is.

Over het geheel genomen bevat het hoofdstuk over de buitenlandse politiek in de "BREZJNEW-grondwet" niets wat niet al eerder in de praktijk van haar buitenlandse politieke beleid voor de Sowjet-Unie richtinggevend is geweest.

De rechten en plichten van de Sowjetburger

Het "BREZJNEW-ontwerp" heeft een apart deel dat gewijd is aan "de staat en het individu". Het omvat twee hoofdstukken, waarvan het eerste regels geeft omtrent "het burgerschap van de Sowjet-Unie" en de gelijkheid in rechte formuleert van verschillende categorieën Sowjetburgers. Het is te beschouwen als een soort inleiding op het tweede hoofdstuk, waarin "de basisrechten, de vrijheden en de plichten van de Sowjetburger" aan de orde worden gesteld. Voor het grootste deel bevat dit hoofdstuk geen opzienbarende nieuwe zaken. Een groot aantal artikelen is min of meer

letterlijk overgenomen uit de "STALIN-grondwet" waarvan hoofdstuk 10 gewijd is aan de "fundamentele rechten en plichten van burgers". Zo worden de rechten, die de Sowjetburger heeft volgens deze grondwet, hem ook onder de "BREZJNEW-constitutie" gegarandeerd. Het ontwerp bevat zelfs een aantal nieuwe (bv. recht op woonruimte, op medische verzorging, op het gebruik van culturele verworvenheden), die - bv. gelet op de slechte woonomstandigheden in de Sowjet-Unie en de ontoereikende medische faciliteiten - eerder uit propagandistische overwegingen lijken te zijn opgenomen dan als een werkelijke garantieverklaring. Wat de rechten van de Sowjetburger betreft kan nauwelijks gesproken worden van verandering of verbetering, wel van een weinig zeggende uitbreiding.

Wat de "vrijheden" van de Sowjetburger betreft, lijkt er evenmin sprake te zijn van verbetering.

Artikel 52 van het ontwerp garandeert "de vrijheid van geweten" en erkent het recht een godsdienst te belijden, godsdienstoefeningen te houden of atheïstische propaganda te bedrijven. Inhoudelijk verschilt dat weinig van artikel 124 van de "STALIN-constitutie" waarin "de vrijheid tot het houden van godsdienstoefeningen" en "de vrijheid van antigodsdienstige propaganda" wordt erkend. De passage in het BREZJNEW-ontwerp dat "het opwekken van vijandschap en haat in verband met godsdienstige overtuigingen verboden is" lijkt daarom misschien ook meer opgenomen uit propaganda-overwegingen dan dat andere redenen daaraan ten grondslag liggen. Behalve gewetensvrijheid garandeert de ontwerpgrondwet net zoals de geldende constitutie ook de vrijheid van meningsuiting, de persvrijheid, en de vrijheid van vereniging en vergadering en demonstratie.

De uitoefening van deze rechten en vrijheden worden echter volledig aan banden gelegd door de inhoud van artikel 39 van de "BREZJNEW-grondwet". Dit artikel stelt nl. ondubbelzinnig: "De uitoefening van rechten en vrijheden door burgers mag geen schade berokkenen aan de belangen van de gemeenschap, aan de staat en aan de rechten van andere burgers." Daarmee is dan grondwettelijk de mogelijkheid gegeven om activiteiten van personen of groepen, die zich op hun rechten beroepen, aan te pakken.

Belangrijker lijken de veranderingen die de "BREZJNEW-grondwet" zal

brengen als het gaat om de plichten van de Sowjetburger. Het ontwerp bevat een veel langere "plichtencatalogus" (artikel 59 t/m artikel 68) dan de "STALIN-constitutie". De opsomming start met de bepaling dat het de plicht is van elke Sowjetburger zich te houden aan de constitutie en de Sowjetwetten en met te onderstrepen dat men zich slechts bij naleving daarvan kan beroepen op zijn rechten en vrijheden. De plichten van de Sowjetburger omvatten voorts respect voor de "socialistische gedragsregels", arbeidsdiscipline en nauwgezetheid in het werk, de zorg voor de "socialistische eigendommen" en de strijd tegen verduistering en verkwisting. De Sowjetburger is verplicht de belangen van de staat te verdedigen en haar macht te vergroten. Hij moet anti-socialistische gedragspatronen bestrijden en bijdragen aan de handhaving van de openbare orde. Hij moet zijn kinderen opvoeden tot waardevolle leden van de socialistische gemeenschap, aan natuurbescherming doen, zorgdragen voor instandhouding van historische monumenten, bewaker zijn van de culturele waarden van het Sowjetvolk, een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de vriendschap tussen de volkeren en zich inzetten voor consolidering van de wereldvrede.

Deze indrukwekkende lijst verplichtingen lijkt door normale doorsneeburgers nauwelijks volledig te kunnen worden nagekomen. Voor de autoriteiten kan dit zijn voordelen hebben, want de Sowjetburger die ook maar in geringe mate afwijkt van dit omvangrijke voorgeschreven normsysteem kan beschuldigd worden van schending van de grondwet. Daarmee is dan een instrument gecreëerd dat uitstekend gehanteerd kan worden om bv. dissidenten aan te pakken.

Over het geheel genomen ademen de bepalingen in het "BREZJNEW-ontwerp" over "rechten, plichten en vrijheden" een vrij harde toon - ondanks het gebruik van een soms versluisde en, in vergelijking met de "STALIN-constitutie" meer moderne terminologie. Ongewijzigde overneming van dit geheel van bepalingen in de nieuwe grondwet - het is niet aan te nemen dat dit niet gebeurt - zal beslist geen bijdrage leveren aan een mogelijke democratisering van de Sowjetsamenleving. Instandhouding van het bestaande systeem is er eerder het gevolg van.

Uiteraard zijn er meer verschillen tussen de "STALIN-grondwet" en de "BREZJNEW-constitutie".

Gewezen kan daarbij bv. worden op het feit dat de Unierepublieken onder de laatste minder bevoegdheden zullen krijgen dan het geval is geweest. Bovendien worden de bevoegdheden, die ze dan wel houden, in de nieuwe constitutie veel vager omschreven. Dat aan deze vermindering van bevoegdheden een versterking van het centrale gezag gepaard gaat, is te begrijpen.

Gewezen kan ook worden op de creatie van een nieuwe functie in het Presidium van de Opperste Sowjet, nl. de functie van eerste plv. voorzitter. Deze functionaris zal zich - naar het schijnt - moeten gaan bezighouden met het verrichten van routinematige werkzaamheden, die tot nu toe tot de taak behoorden van de voorzitter van het Presidium van de Opperste Sowjet (= Sowjetpresident). Daarmee krijgt deze laatste functionaris de handen vrij voor vervulling van andere hoge taken. Speculaties willen dat het de creatie van deze functie is geweest die Sowjetpresident PO in het verkeerde keelgat is geschoten en hem heeft gedwongen het veld te ruimen voor BREZJNEW, die zich tot Sowjetpresident heeft laten benoemen. Door deze benoeming is de trend in beeld gebracht, die ook terug te vinden is in de ontwerp-grondwet: een sterkere profilering van de rol van de CPSU en een formele vergroting van de controle over het maatschappelijk leven. Dit zal niet betekenen dat er in de praktijk in de Sowjet-Unie veel zal veranderen. De "BREZJNEW-grondwet" institutionaliseert wat in de Sowjet-samenleving al langer gebruikelijk is.